

БРАНКО
МИЉКОВИЋ
ВАТРА
И
НИШТА

избор из поезије

Приредио
Зоран Пеневски

■ Laguna ■



САДРЖАЈ

ЗА ОНЕ КОЈЕ ВОЛИМО	15
Узалуд је будим	17
Црни коњаник	19
Гроб пријатеља	20
Прво певање	21
СЕДАМ МРТВИХ ПЕСНИКА	23
Бранко	25
Гроб на Ловћену	26
Лаза Костић	27
Дис	28
Тин	29
Момчило Настасијевић	30
Горан	31
НОЋ С ОНЕ СТРАНЕ МЕСЕЦА	33
Сонет	35
Триптихон за Еуридику	36
Орфеј у подземљу	39

Слепи песник	40
Грађење песме	42
Распоред речи	43
Рондел	44
Сонет о птици	45
Сонет о непорочној љубави	46
Усних је од камена	47
ТРАГИЧНИ СОНЕТИ	49
I Почетак сна	51
II Кула лобања	52
III Одбацивање сумње	53
IV Почетак путовања	54
V Почетак трагања за бићем	55
VI Поистовећивање бића и речи	56
VII Испаштање сна	57
VIII Сећање на покојника	58
IX Почетак заборав	59
X Измишљање света	60
XI Зачаравање	61
XII Проповедање ватре	62
XIII Крај путовања	63
XIV Проповедање љубави	64
XV Магистрале	65
ТРИ ЕЛЕГИЈЕ	67
Посвета елегија	69
Елегија или измишљена идила	71
Елегија	74
ЧЕТИРИ ПЕСМЕ О СНУ	79
Црни јамб сна	81
Дактил сна	85

Сонет	86
Сунце	87
СВЕСТ О ПЕСМИ.	89
(Мене ничега више није стид)	91
(Реч ватра! ја сам рекао хвала што живим)	92
(Верујем, да бих могао да говорим)	93
АРИЉСКИ АНЂЕО	95
О анђелу на зиду	97
Ариљски анђео	100
УТВА ЗЛАТОКРИЛА.	115
Фрула	117
Гојковица.	118
Зова	119
Болани Дојчин.	120
Слуга Милутин	121
Утва	122
Тамни вилајет	123
Равијојла	124
Коло	125
Додоле	126
Расковник	127
ПОХВАЛЕ	129
Похвала биљу	131
Похвала свету	136
Паралелна песма	137
Похвала ваздуху.	139
Похвала земљи	140
Похвала ватри	141

ПАТЕТИКА ВАТРЕ	145
Прва посвета.	147
Два прелида	148
Феникс (I)	150
Бол и сунце.	151
Ноћ јача од света	153
Свест о заборавау.	154
Феникс (II)	155
ЛАУДА	157
Лауда	159
Балата	160
Балада.	161
Море пре него усним.	163
ОСЕЋАЊЕ СВЕТА	165
Прошлост ватре	167
Будућност ватре.	168
Садашњост земље.	169
Земља и ватра	170
Осећање света	171
КРИТИКА ПОЕЗИЈЕ.	173
Радни цвет	175
Увод у игре	177
(Тражим те празном главом празним срцем)	178
(Дан његова вечност).	179
Орфичка песма	180
За столом	181
Песник	182
Беда поезије	183
Море за раднике	184
Рођење	185

Моравска елегија	186
Низводно	188
Љубав поезије	189
Кап мастила	190
Критика метафоре	191
Припремање песме	192
Проветравање песме	194
Заморена песма	196
Сунце искоришћено као епитаф	198
Црна ватра	200
Судбина песника	201
Поезију ће сви писати	202
СМЕЛИ ЦВЕТ	205
Агон	207
Рудари	208
Море без песника	209
Епитаф	210
Цвет	211
Песма	212
Песма и наслов	213
Камен	214
Спавачи	215
Љубавници	216
ИЗМЕЂУ ДВА ВРЕМЕНА	217
Између два времена	219
Одисеј	220
Немир лутања	221
Ако кажемо	222
Обале	223
Догађај на тргу	224

Људи на вашару	225
Деца ван своје мајке	226
Ако изађеш из воза остаћеш сам...	227
Између мене и ње	228
Пре потопа	229
Последња песма	230
МОРАВСКЕ ЕЛЕГИЈЕ	231
I Морава	233
II Док траје песма	234
III Док трају речи	235
IV После песме	236
Химна	237
Лева обала	238
Поздрав	240
НЕМУШТИ ЈЕЗИК	241
Зид глава	243
Немушти језик	244
Апокриф Јадучилу	245
ПОХВАЛЕ (II)	247
Похвала елементима	249
Похвала мору	250
Похвала води	251
Похвала сунцу	252
ОРФИЧКО ЗАВЕШТАЊЕ	255
Орфичко завештање	257
Смрт Орфеја	258
Он	259
Стеван Раичковић	261
Пријатељу путнику	262

Пријатељу песнику	263
Мит о рукама	264
Песма о цвету	265
Инвентар једне песме	266
Узалудност речи	267
Време песме	268
Жар-птица	269
Завођење	270
Док будеш певао	271
Кретање	272
Јутарња песма	273
НЕЧИТАК СВЕТ	275
Човек са звездом	277
Човек са сунцем	278
Суза	279
Изгубљена за оне који живе	280
Не пати	281
Песма за мој 27. рођендан	282
ХЕРМЕТИЧКА ПЕСМА	283



ЗА ОНЕ КОЈЕ ВОЛИМО

(1955)

УЗАЛУД ЈЕ БУДИМ

Будим је због сунца које објашњава себе биљкама
због неба разапетог између прстију
будим је због речи које пеку грло
волим је ушима
треба ићи до краја света и наћи росу на трави
будим је због далеких ствари које личе на ове овде
због људи који без чела и имена пролазе улицом
због анонимних речи тргова будим је
због мануфактурних пејзажа јавних паркова
будим је због ове наше планете која ће можда бити мина
у раскрвављеном небу
због осмеха у камену другова заспалих између две битке
када небо није више било велики кавез за птице него
аеродром
моја љубав пуна других је део зоре
будим је због зоре због љубави због себе због других
будим је мада је то узалудније него ли дозивати птицу
заувек слетелу
сигурно је рекла: нека ме тражи и види да ме нема
та жена са рукама детета коју волим
то дете које је заспало не обрисавши сузе које будим
узалуд узалуд узалуд
узалуд је будим
јер ће се пробудити друкчија и нова
узалуд је будим
јер њена уста неће моћи да је кажу

узалуд је будим
ти знаш вода протиче али не каже ништа
узалуд је будим
треба обећати изгубљеном имену нечије лице у песку
ако није тако одсеците ми руке и претворите ме у камен

ЦРНИ КОЊАНИК

Ноћи дивља и горка вертикална
као ограда ево долази црни коњаник
да заверу са путевима склопи
ноћи стиснута у песницу

Његов ће глас да испразни звучне просторе
његове ће речи да пробуде кошмар
у дну његових црних очију лежи
пас спреман да залаје на свако небо

Црни коњаник кога је измислила горка
ноћ дивља ноћ коју је коњаник пронео
ужаснутим путевима који су се посвађали
и разишли на четири стране света

Црни коњаник о коме се не зна
чије су име однели ветрови
црни коњаник који нас је једини
тражио ван нас и клао нашу одсутност

О страшна помисао на црног коњаника
када смо ујутру устајали крвави
пресечена грла одсечених руку
немоћни да викнемо и да узмемо

О страшна помисао на црног коњаника
виђеног први пут на Црвеној Банији
који заточен у нашој лобањи
јури од чела до темена

ГРОБ ПРИЈАТЕЉА

Лежиш у тамној и дубокој
пукотини у времену

Прстима узимам обалу
(нема те међу прстима)

Дрво и његова ноћ
чекају те на обали две зелене вечности

Твој глас сања нешто тешко
у дну камена

Лежиш у тамној и дубокој
пукотини у времену

ПРВО ПЕВАЊЕ

„Обрех се у некој мрачној шуми“
Данте

То је била шума која је појела небо
шума из које кад изађох видех
да нисам изашао да су ме звери појеле
и знах да ће бити горко да причам
о томе шта сам видео и нисам
видео кад уђох у њен мрак и не изађох
из те шуме што је зеленим чељустима
појела своје стазе и изгубила се у себи
постоји једна топла обала брег зеленила и једна беатрича
али су три чељусти три маказе три ножа
да волео бих повратак
ишао сам испред себе по исплаканом
путу и песак је уједао за стопала
ко стакло и видех псе који су гризли земљу
видех грешнике како их витла зли ветар
небо што лаје и кишу проклетства тешку и вечиту
видех слепе воде Стикса и блато мржње
видех град у пламену и жене чије су руке змије
видех зид плача без звезда
и чух речи бола у вртлогу
оних који су постали дрво или камен
и не могу се смрти надати
оних јадних који се никада нису родили
видех видех видех и чух и заплаках

свирала од земље од шуме
од крви
дозивала другу обалу
на кобном жалу стајо народ и плако
о јао јао вама душе уклете
с балсамованим рукама и уснама од крви
видех видех видех чух и падох мртав
о Ахеронте Ахеронте
све стране света стичу се на твојим обалама.

СЕДАМ МРТВИХ ПЕСНИКА

(1956)

БРАНКО

Ноћ испод земље развеселим
Израсте ветар у нежну биљку
из тог подземља где светиљку
и птицу никад да доселим

Непронађене пропланке крви
у пешчано подне сам одболово
ал топли хлеб твог имена још мрвим
птицу међу пределима, Стражилово

земљо преко мога заспалог ума
док лист по лист умире шума
Дете сакривено у једном пољупцу пати

сутра рођено. О нек се ветар с биљкама измотава
Нека се камење пред невидљивим раскршћем успава
Само да л ће на скелету осмех мој препознати?

ГРОБ НА ЛОВЋЕНУ

*Али не, њо још увек није
време. То је једно месџо
које љрејознајем у љросџору.*

Мртве су горе одакле та реч дође.
Сфинго с птицом лажљивом уместо лица које свлада
тајна иза следе маске. Рођење је једина нада.
Видим смеле мостове преко којих нема ко да прође.

Спавај ти и твоја судбина претворена у брдо, крута
где провејева смрт и љубав не спасава.
Дан и ноћ си помирио у својој смрти што нас обасјава.
Тај сан је у ноћи продужетак дана и пута.

Шта си птица или глас који лута
под дивљим небом где те песма оставила самог
на врху Ловћена с челом пуним сунца, тамо
где не постоји време, где једна светлост жута
негде у висини чува отисак твога лица.
Човече тајно феникс је једина истинска птица.

ЛАЗА КОСТИЋ

*„Ойросїи, мајко свейїа, ойросїи
шїио наших їора їожалих бор.“*

Да ли ћемо је наћи у повратку ноћи
у повратку цвета у повратку сна и гора
на здуњеном хоризонту у горком кристалу немоћи
од наше жећи и мртвог анђела где се скаменила мора

Лице свих доба у очекивању ватре да л ће моћи
да сачува успомену на њу од заборави и простора
Нека Велико Сазвежђе у смрти твојој заноћи
О пусти жали и жалосна мора

Који су предели у твојем срцу сада?
Мртва је а негде још траје дан, о ласте
Сви мртви су заједно био си пун мрачних нада

У пустињи си што у празној светлости расте
док у двострукој тишини слепе је очи слуте
Santa Maria della Salute

ДИС

О моје сунчано порекло та потонула крв
Нека се заборави пријатељство дрвећа и птица
Нека се земља развенча са сунцем Жица
од воде проденута кроз уши боља је него црв
Отишао Изашао на врата којих нема
У свим водама зелени пси ме траже
Овде нико не долази одавде нико не одлази, топле лажи
пољубаца закопа у песак ова пустиња где се спрема
крвожедна тишина коју својом љубављу хранити треба
у овом изобличеном простору чија смо поломљена
 ребра
из чијег камена чудовишне птице вире
Руко испружена према другој обали клони
Ако смо пали били смо паду склони
Овде је ноћ што се животу опире

ТИН

С друге стране гроба жива звезда куца
И запаљени ветар на почетку дана снива
Ноћ у моме гласу више не дозива
просторе изгубљене које поседују сунца

Крв моја заспала под каменом не дунца
због пакла из земље ископаног ко жива
Овде камење пева и птица се скамени сива
Овде су сви први пут мртви иза последњег сунца

О зашто смо тако сами и слаби и крти
Док се земља окреће око своје смрти
негде испод земље зри тишина зла

Најзад сам довољно мртав ништа ме не боли
Дрво се нагиње над заборавом нема шта да се воли
Нека ниче цвеће из проклетог тла

МОМЧИЛО НАСТАСИЈЕВИЋ

Уместо звезде славуј из неког зида
што се од ње разликује тек обликом и маштом.
Предео коме сам се приволео, плаштом
чува своју провидност за оне који виде.

Нека музика чудна нечујна изнад горја
размешта предмете у простору и стаје
кад запљусне тајна мраморја сред морја:
дозивано недозвано шта је?

О нежна магло која ме издвајаш,
ево враћам се чист на своје првобитно место.
Тишино у светој сенци што снове моје вајаш
хоћеш ли примити то тело уклето,
које настањујем последњи и први
заточеник одбегле тајне и своје крви.